

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjenišvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petit vrste. Inerturni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Klevetam in klevetnikom.

»Ozi sosed Pov. UJU Ljubljana se je na svoji seji, dne 26. febr. tl. prepričal, da se je tov. poverjenik, ravn. L. Jelenc, kot na seji širjega sosveta pooblaščen zastopnik učiteljskega pri imenovanjih ravnal natančno po danih navodilih širjega sosveta, dočim nominiranega zastopnika za mariborsko oblast, tov. A. Hrena, veliki župan ni pozval na posvet. — Glede premestitev po čl. 71 odklanjamo vsako odgovornost, ker organizacija ni sodelovala in ne sodeluje pri teh premestitvah, vztraja pa slej kot prej na principu učiteljske stalnosti.«

Navzoči: Tov. A. Hren, iz Studencev pri Mariboru, P. Močnik, iz Meziške doline, Lj. Potočnik, iz Štor pri Celju, J. Lapajne, iz Cerklj pri Kranju; iz Ljubljane: tov. L. Jelenc, pov. R. Dostal, strok. tajn., Iv. Dimnik, urednik U. T., M. Fegic, gl. blagajnik.

V zadnjem času napadajo klevetniki v »Slovincu« z vso vehemenco vodstvo naše organizacije in vedoma in hotoma grmadijo laži in nizkote klevete v politične liste, ker bi radi zbrodili našo organizacijo na račun nezadovoljstva, ki je tu in tam nastalo radj zadnjih imenovanj. Pomagati si hočejo z intrigami, da bi jim kdo sledil iz naših vrst na podlagi njihovih klevet in bi se dal tako zapeljati, ker s poštenim delom za šolstvo in učiteljski stan niso zmožni konkurirati naši organizaciji.

Za vse te klevete delamo predvsem odgovornega Ivana Štruklja, predsednika »Slovincove zveze«, ki ima najožje stike s »Slovincem« in njegove ožje trabantne, dasi so nam dobro znani tudi dopisniki iz katehetskkih vrst, ki radi vržejo kako intrigantsko jabolko med učiteljsvo, a oni govore vedno v noticah, kjer udarjajo po učiteljsvu v obliki »ljudstva«.

Izogibali smo se dosledno medsebojnih stanovskih osebnih napadov v našem listu, ker se nam je zdelo nečastno kazati javnosti naša stanovska nasprotstva, a voditelji Slomškove zveze so to našo lojalnost nesramno izrabljali in so grmadili v »Slovincu« osebne napade na posamezne naše člane in vodstvo organizacije ter se posluževali dosledno

tega nečastnega sredstva, tako da se je naša mera tudi napolnila in moramo javno o tem govoriti.

Gotovo je, da s svojim fanatizmom voditelji Slomškove zveze in z dopisi v »Slovincu« ne delajo uslug članom Slomškove zveze, ki trpe sedaj veliko po krivdi zaslepljenih voditeljev njihove organizacije.

Proti našemu poštenemu delu za učiteljski stan, prosep prosvete in šolstva napadajo vodstvo naše organizacije z nepoštenimi podtikani in lažmi, o katerih so sami dobro prepričani, da so laži. Vedoma in hotoma napadajo in govore »o kliki v Učiteljski tiskarni«, t. j. o pooblaščenem in pravilno na pokrajinski skupščini izvoljenem vodstvu učiteljske organizacije; namenoma napadajo le posamezne člane vodstva, da bi jim omajali ugled in zaupanje pri tovariših. Celo tako daleč gre njihova politična strast, da se dajo izrabljati za napade na učiteljski gospodarski zavod Učiteljsko tiskarno in kriče, kakor bi bila ona vseh dogodkov kriva in to z zlobnim namenom, da bi škodovali našemu stanovskemu gospodarskemu zavodu in bi na škodo našega stanu s tem okrepili politične klerikalne gospodarske zavode.

Vedoma in hotoma trosijo klevete in laži, kakor bi bila naša organizacija in njeno vodstvo res le pripraga političkih strank, oziroma samo ene, in izrabljajo vsak, tudi v občo stanovsko korist napravljeni korak pri strankah za svoja nepoštena podtikanja. Sami pa tiče do vratu v blatu lastne političke strasti in strankarstva in se podajajo osebno in stanovsko politički stranki, podvračajo in izdajajo stanovske interese v korist stranki, ki se je še vedno izkazala kot nasprotnica učiteljskega stanu in šolstva, kakor se podaja počestna vlačuga, ki je izgubila že vso svojo čast in poštenje.

Težak je boj z nepoštenostjo in neiskrenostjo, in tak boj moramo bojevati mi. Bojevali smo ga že v težjih časih kakor so današnji, ko so imeli sedanji klevetniki iz stanovskih vrst vso moč v rokah, in izvojevali smo ga! Dobojevali ga bomo tudi sedaj, kajti blato, ki ga mečejo na nas v učiteljsvu sovražnih političnih listih, pada samo na nje nazaj — kajti v naših srcih je zavest poštenja in naše roke so čiste!

išči pomoči pri višjih inštancah; ako ti jo delajo slednje, potoži se šolskemu voditelju, da te on zagovarja pri tej ali še pri višji šolski oblasti. Ako se pa n. pr. preporna stvar ne more poravnati s šolskim voditeljem, naj posreduje v prvi vrsti domači učiteljski zbor, domača učiteljska konferenca.

To spada že v kategorijo naših parlamentov; ta naj že redno posluje, v rednih sejah, oziroma v izrednih sejah. Ta naj ima pravilno sestavljen delokrog, programatično določene kompetence, opirajoče se na veljavne ukaze in naredbе višjih inštan. Dočim ni »zasedanje« tega prvega silno važnega parlamenta nikjer ukinjeno, je bilo v zadnjih letih zelo ustavljeno delovanje drugega višjega učiteljskega parlamenta, t. j. uradne okrajne učiteljske konference, ki se je malokje pravilno in z »animom« vršila. Čisto zaspale so pa uradne pokrajinske (deželne) učiteljske konference, kar moramo v interesu šolstva in v ugledu učiteljsva obžalovati; kajti potrebno je, da ti naši parlamenti zopet delujejo, in to še v večji meri kakor so prej delovali.

Osobito so pokrajinske učiteljske konference redko zborovale, Učiteljski parlamenti naj se v naši novi državi oživijo kot posvetovalni organi šolskim inštanca, in sicer naj služijo in svetujejo krajnim šolskim svetom domače konference, okrajnim šolskim svetom okrajne učiteljske konference, višjemu šolske-

mu svetu pa deželna (oziroma oblastna) učiteljska konferenca. Te skupščine so oziroma naj bodo tudi v bodoče naši parlamenti z uradnim značajem.

Imamo pa hvala Bogu še svoje parlamente privatnega značaja. Ti parlamenti se pa po svoji živahnosti zelo odlikujejo. To so naša okrajna učiteljska društva. Ta zaslužijo veliko odlikovanje. Največje odlikovanje je njih »Udruženje«, njih središče jugoslovanskih učiteljev. Ker so državni organi v naši Jugoslaviji upoštevali delovanje naših organiziranih učiteljev, zato se delovanje uradnih učiteljskih skupščin ni toliko pogrešalo. Utegne se pa zgoditi, da se bo pavziranje šolskih inštan, okrajnih in pokrajinskih (oblastnih) šolskih svetov še nadaljevalo in da se tudi za uradne (okrajne, deželne) učiteljske skupščine nihče brigal ne bo; zato naj pa bo še nadalje intenzivno vse delovanje naših privatnih parlamentov.

To je bila prva krivica. Druga pa ni nič manjša.

Vsi vemo, da je takrat vladal režim »dela, reda in poštenja«. Vsaj tako se je povdarjalo dan na dan. Morda je bilo naravnost potrebno tako povdarjati te principe, da smo lažje pozabili na velik kaos, ki je bil v tistih tednih zavladal v našem šolstvu. Zakaj nepobitna resnica je, da takih zmešnjav še ni bilo nikoli v našem slovenskem šolstvu, kakor takrat, ko je bila na vrhuncu vlada »dela, reda in poštenja«. Učiteljsvo na razpoloženju, ali pa na selitvi, nov učiteljski naraščaj doma, šole in razredi pa prazni...

No, in takrat, ko se je ves ta kaos nekoliko pomiril, takrat so začeli nastavljati mlade moči, ki so prebile zrelostni izpit.

In kako so jih nastavljali in nastavili?

Nesrečen slučaj je hotel, da je vlada »dela, reda in pravice« te mlade lju-

di, v katerih se je jedva začelo porajati politično prepričanje, razdelila v dva tabora. Merodajno pa ni bilo izpričevalo in sposobnost, ampak samo tisto mlado, komaj se porajajoče politično prepričanje, ki je pravzaprav še v povojih. Priznatj moramo, da se je ta klasifikacija izvedla precej točno, kar daje upravičeno misliti tudi na sedanje razmere, ki vladajo na naših učiteljskih.

Iz tega vidika so se potem podeljevala učna mesta. Kdor je imel le senco obiležja sokolstva in naprednosti, ta je moral v najslabše, od železnice in prometa daleč oddaljene kraje, da se mu je nudila prilika tem intenzivneje baviti se s svetovnim nazorom. Vsi drugi pa, ki so bili po svojem mišljenju bliže režimu »reda, dela in poštenja«, ti so prišli kot mladi pionirji v takozvane napredne trdnjave v mesta, trge ali vsaj v večje kraje ob železnici. Tako se je zgodilo, da samevajo abiturijenti s prav dobrim in celo z odličnim zadostnim izpitom na hribovskih enorazrednicah, med tem, ko njihovi vrstniki služujejo na večrazrednicah v udobnih krajih, kjer imajo vse ugodnosti za nadaljno splošno in strokovno izobrazbo.

Ali naj navajamo dokaze z imeni? Mislimo, da ni potreba naštevati teh dolgih listin, ki bi bile najmanj ljube ravnoprizadetim tovarišem in tovariščam. S takim prozornim postopanjem se ni hotelo pritisniti na napredni element naših najmlajših, ampak potem njih tudi na starše. To je vsega obsojanja vreden sistem, ki nam odpira žalostno perspektivo v bodočnost našega šolstva in stanu, ako bi ostal dalj časa na krmilu režim takega reda, dela in poštenja.

Vseh tako očitnih krivic, ki so se prizadajale našim najmlajšim tovarišem in tovariščam, bode težko popraviti, ker jih je preveč. Tudi ni misliti na popravilo sedaj med šolskim letom. Pač pa je treba zbirati material, da se ob prvi priliki popravijo vsaj največje krivice.

—lj—

Naše narodne zahteve.

Minimum naših revindikacij nasproti samostojni Avstriji tvori na Koroškem ozemlje, na katerem je l. 1880. po avstrijski uradni statistiki še večina prebivalstva priznala slovenski občevalni jezik. Ta teritorij loči od popolnoma ponemčenega dela Koroške črta (glej

zemljevid »Slovenske Matice«), italijanska meja, Bajdek, Višprije, grebeni severno Zile, Kellerberg, grebeni severno Osojskega jezera, Sittich, Sv. Peter na Gori, Otmanje, Št. Janž nad Mostičem, Svinec, Mala Svinška Planina, Pustrica, Lindhof, Golica (Špik). Na naši strani

Kot Primorka je bila med nami rajna Katica. Imela je lep blagodonec glas, rade smo prepevale in tudi plesale, včasih kar v razredu. Jojmene, to so nas oštevali gg. profesorji, to tembolj, ker ni bilo mogoče dognati pravih krivk; izdajice ni bilo med nami.

! Katica! Bila je pridna in marljiva, to vem prav dobro, saj sva se učili skupaj za maturo. Kot dobri otrok, nepremožnih staršev, je skrbela z vso vnemo, da pride kmalu do svojega kruha. Učiteljevala je od 1904.—1911. Njeno delo je bilo idealno in požrtvovalno. Sama vajena skromnosti, je učila iste i druge. Leta 1911. se je poročila s poštnim uradnikom g. Ivanom Rabičem. Po 13-letnem srečnem zakonu je zasnivala večni sen dne 27. januarja 1925 v Škofji Loki. Bolehala je dobrih pet let. V sled boleznih so ji najprej odpovedale noge, tako, da skoraj 2 leti ni mogla sama hoditi. Dolgotrajno, hudo bolezen je prenašala jako vdano. Dičilo jo je tudi nebroj drugih čednosti. Mogoče bi mi ljubljena Katica zamerila, če jih tu obelodanim, zato molčim. Večni ji spomin!

Draga Katica, Tinca, Katarinka, Tinka in kakor smo Te že klicali, Ti si prestala. Blagor Tebi! Spavaj sladko, Bog Ti daj večni mir! S solznimi očmi Ti kličem: »Na svidenje nad zvezdami!« — Zalujočemu soprogu in sinčku, edinčku, ljubckemu Marijančku: »Srčno sožalje!«

V spomin.

† Katici Rabič, roj. Brezavšček!

Kako lepo in prijetno je bilo naše življenje v letih 1900.—1904., ko sva obiskovali učiteljske v naši solčni Gorici. Smelo trdim, bile smo Štajerke, Kranjice in Primorke enih misli in enega duha.

Pristopite k „Jugoslovenski Matici.“

LISTEK.

IVAN LAPAJNE, Krško:

Naši parlamenti.

Povdarjamo, da leži vrednost šolskih zakonov v tem, da ima šolstvo in učiteljsvo toliko inštan, ki so parlamentarne korporacije.

»Učit. pravnik« iz l. 1902.

Naj opravičim visoko doneči izraz »parlamente«. Nimam pred očmi nikakih političnih skupščin, niti beograjske narodne skupščine, še manj kakega pokrajinskega zbora, niti kake bodoče oblastne skupščine. Povdarjati hočem le važnost stanovskih skupščin in učiteljskih zborov.

Kakor so važne razne šolske in učiteljske inštanice, šolski učiteljski uradi, osnovani na avtonomni podlagi, nič manj niso važne učiteljske skupščine kot posvetovalni organi, kot predlagatelji, da-joči inicijative ukrepov nižjih in višjih oblasti.

Kakor pri drugih stanovih, tako je tudi šolskim inštanca delokrog določen. Ako se ti godi krivica — pisal sem že pred četrstoletem v navedenem spisu — »od ene strani, išči pravico pri drugi. Ako ti dela krivico šolski voditelj,

ostanejo Smohor, Beljak, Osojsko jezero, Gospa Sveta, Celovec, Velikovec, Grebin in St. Pavel. O Dravi kot meji se sploh ne sme razpravljati; odklonila jo je odločno že naša delegacija na mirovni konferenci v Parizu, ker nasprotuje interesom prebivalstva in ne daje nikakega strateškega varstva.

Na Štajerskem zahtevamo pravo mejo z odstopom Ivniškega, Arzekega in Radgonskega okraja.

Idejo z družitve Avstrije z Nemčijo moramo z vsemi silami in sredstvi ovirati na njenem zmagovitem pohodu.

Poziv vsem okrajnim društvom!

Po sklepu seje ožjega sosveta dne 26. februarja se vrši letošnja pokrajinska skupščina dne 4. in 5. julija v Šoštanju. Pozivamo naša okrajna društva, da stavijo predloge glede referatov, ki naj bi se obravnavali na pokrajinski skupščini in naj dotične naslove z navedbo referentov pošljejo najkasneje do 15. aprila t. l. poverjeništvu. V prihodnji seji ožjega sosveta se bo določil dnevni red pokrajinske skupščine. Predloge za referate pošljejo lahko tudi posamezni člani.

UJU poverjeništvu Ljubljana.

Gibanje učiteljske omladine.

—uč 8. sestanek učiteljskega naraščaja v Mariboru, ki se je vršil v soboto, dne 21. februarja t. l., je vodil tovariš Ranfl. Po otvoritvenem pozdravu je dal besedo tov. Ant. Skali, ki je nadaljeval svoje zanimivo predavanje. »Nekaj konkretnih slučajev iz zdravstvene pedagogike«. Dočim nam je v prvem predavanju na konkretnih slučajih pokazal, kako po razgovoru s starši in po zdravniškem izvidu lahko sklepamo na razne činitelje, ki povzročajo, da otroci tako v telesnem kakor v duševnem razvoju zaostanejo, nam je v tem delu na kratko, pa vendar dovolj jasno razložil duševne lastnosti in zmožnosti normalno razvitega in vzporedno duševno zaostalega otroka. Na podlagi te slike o vzporednem razvoju duševno zdravega in bolnega otroka, nam je predavatelj na slučajih iz prakse na pomožni šoli pokazal, kako je treba vsakega posameznega otroka preizkusiti a) v njegovem intelektualnem in moralnem razvoju, b) o njegovem šolskem znanju. Povdarjal je, da je treba vsa vprašanja postaviti premišljeno. Upoštevati je otrokovo okolico, izobraževalno zmožnost, starost, razpoloženje, zmedenost, pazljivost in utrujenost. Vsa vprašanja, bodisi da jih rabimo po tem ali onem vzorcu, morajo biti zmiselna in individualna. Ko tako vsakega otroka preizkusimo glede na njegov intelektualen in moralen razvoj in njegovo znanje, se nam samaobsebi pokaže pot, po kateri naj hodimo in vodimo duševno zaostale. Seveda je treba vzeti s seboj na to pot mnogo ljubezni, potrpljenja in zatajevanja.

Zanimanje med številnim poslušalstvom je bilo izredno veliko. Četudi je bilo predavanje nekoliko daljše, vendar se ni pokazala utrujenost, tovariši in tovarišice so temveč tekmovali med seboj z vprašanji. Vsak bi se rad izvedel to ali ono. Končno so prosili vodjo sestankov, naj bi se vršili sestanki s predavanjem vsak teden in ne šele vsakih štirinajst dni. Zato bo prihodnje predavanje že v soboto 7. marca. Predava ravnatelj D. Humek: »Izobrazba učiteljeva je predpogoj za delo med narodom«. — Stante Albina — Stanič.

Splošne vesti.

— Naši največji škodljivci so neorganizirani stanovski člani. Oni, ki niso organizirani nikjer, so največji balast za stan, ker so ponavadi najbolj indolentni za vsako stvar, poleg tega pa največji egoisti. Žive na račun zavednih tovarišic in tovarišev in se okoriščajo od pridobitev njihovega dela. Ponavadi samo zabavljajo čez vsako stvar, sodelujejo pa nikjer, pač na pritečejo prvi k organizaciji ali njenim članom, kadar se jim kaj pripeti ali si ne vedo pomagati ter apelirajo na kolegialnost. V vrste organiziranih članov sejejo malodušje. Svojim tovarišem puste, da plačujejo članarino in liste, sami pa hočejo imeti le koristi in udobnosti od njihovih žrtev in dela. Boljši je zaveden nasprotnik, kakor neorganiziranec, ker ta je z nezavednostjo le balast celemu stanu. V zadnjem času smo izvedeli, da izrabljajo neorganizirani člani celo naša zborovanja, si vzamejo prosto in porabilo čas za svoje privatne namene. Proti temu moramo sami najodločneje protestirati in nastopiti in

Geslu »od Balta do Karavank« postavi mo nasproti naše »od Vardarja do Tur«. Za slučaj spojitve Avstrije in Nemčije odločno zahtevamo za odškodnino: celo Koroško, južni pas Štajerske do Vildona in Koridor do Čehoslovaške. Ne bojmo se novih Nemcev v naši državi; mi smo krvno dvakrat močnejši od Nemcev; naš prirodni prirastek znaša na leto nad en odstotek, pri alpskih Nemcih pa samo pol odstotka, tako da jih v treh, štirih generacijah lahko na tem teritoriju potisnemo v manjšino.

resno svarimo dotičnike, da bodo sami odgovorni za posledice, ker nečemo, da bi se zaradi njihove zlorabe nam odvzela udobnost prostega časa za zborovanja. Vobče pa naj nastopa vsakdo brezobzirno proti neorganizirancem kakor so oni brezobzirni do nas.

— Unifikacija prosvetne zakonodaje v državi. Ministrstvo prosvete je odredilo, da se takoj prične s temeljitim delom na reorganizaciji celokupne prosvete v državi, da se že vendar enkrat izvrši unifikacija prosvetne zakonodaje v naši domovini. Minister je odločil, da se takoj definitivno redigirajo dosedanj izdani zakonski predlogi, ki jih hoče še tekom prihodnjega zasedanja predložiti narodni skupščini. Ti predlogi so: 1. Zakon o narodnih šolah; 2. zakon o meščanskih šolah; 3. zakon o učiteljskih; 4. zakon o srednjih šolah; 5. zakon o nižjih in srednjih strokovnih šolah; 6. zakon o univerzah; 7. zakon o glavnem prosvetnem svetu; 8. zakon o državnih arhivih; 9. zakon o državnih tiskarnah; 10. zakon o višjih pedagoških šolah; 11. zakon o visokih trgovskih šolah; 12. zakon o avtorskem pravu; 13. zakon o gledališčih; 14. zakon o umetniških šolah; 15. zakon o muzejih; 16. zakon o kinematografih; 17. zakon o ohranitvi starin, historičnih in umetniških spomenikov in 18. zakon o ustanovah.

— Učitelji — poslanci v Narodni skupščini, izvoljeni pri zadnjih volitvah. Dosedaj je bilo 11 učiteljev poslancev v bivši skupščini, sedaj jih je 14, in sicer po poročilu »Narodne Prosvete«:

Andrej K. Kujundžić, iz Orahovca (okr. prizrenski).
Marko Petrovič, iz Tetova, — oba radikala.

Petar Dedič, iz Orahovca (okr. prizrenski).

Jovan Jović, iz Vlasotinca (okr. vranjski).

Mihajlo Kujundžić, bivši narodni poslanik iz Skoplja. — Vsi trije demokrati.

Stevo Obradović, učitelj v penziji iz Divosela (za okr. Ličko-krbavski). Samost. demokrat.

Za narodne poslanike osim gornjih izabrali su i ovi bivši učitelji:

Zarija Varjačić, penzioner iz Palanke.

Tešman Nikolić, okr. delovoda iz Niša.

Dimitrije Popović, bivši narodni poslanik iz Vlasotinca.

Jovan Čorković, bivši narodni poslanik iz Bitolja.

Vasa Franičević, učit. u penziji iz Zaječara.

Aleksa Žujović, iz Male Vrbice, bivši nar. poslanik.

Svih šest radikali.

Kosta Spasojević, okr. delovoda iz Prokuplja. Demokrat.

David Dimitrijević, knjižar iz Skoplja. Samostojni demokrat.

Dakle od svih: aktivnih je učitelja četiri: A. K. Kujundžić, P. Dedič, J. Jović i M. Petrovič, ostali su bivši učitelji koji su promenili službu, ili su u penziji, njih je deset.

— Okrajna učiteljska društva prosimo, da nam takoj javijo izvoljene okrajne narodno-prosvetne odseke od svojih društev, da bo imel odsek že zbran material od prihodnje seje. Odseki naj se takoj konstituirajo in pošljejo podatke v zmislu zadnje okrožnice o stanju odrov

in ljudskih predavanj v prošlem letu, da bo odsek lahko sestavljal poročilo o delovanju v prošlem letu (1924.) za pokrajinsko skupščino. Po možnosti naj okrajni odseki organizirajo tudi že sedaj krajevne narodno-prosvetne odseke na šolah, ki se enako konstituirajo, kakor okrajni in naj poročajo o tem. Na delo tovarišice in tovariši, z geslom: da le organizirano prosvetno delo se lahko smatra kot pravo delo! — Narodno-prosvetni odsek Pov. UJU — Ljubljana.

— Izvenšolsko delo (Dopis) se še pre malo pojmuje. V vsakem kraju, tudi v najrevnejši gorski vasi je izvenšolsko delo možno. Enake pravice, enake dolžnosti, zato velja isto za učitelja, kakor za učitelja. Res si s tem delom navadno nakopiješ sovražstvo duhovščine, pogosto ljuto preganjanje, a to te ne sme motiti in plašiti, ti si učitelj in tvoja sveta dolžnost je delati za ljudstvo, za šolo in ugled svojega stanu. Plašni zajček ni za učiteljski stan.

— Nezdruve razmere (Dopis od nadzorniške strani) lahko imenujemo dejstvo, da je za eno službeno mesto nad 100 prosilk, za 20 drugih pa nobene. Vse tišči v mesto ali v neposredno bližino. Tudi na kmetih in zapuščenih krajih rabimo učiteljsva. Vsak kraj ima svojo solčno in senčno stran. Služboval sem v zelo zapuščenih vaseh, a nisem bil za trohico manj zadovoljen in srečen, kakor sedaj, ko sem na sedežu srezkega poglavarstva. Tisti božji mir, lepo mirno delo tam v hribovski vasi mi je v najlepšem spominu. Ni mi žal, da sem poizkusil samotne, od prometa oddaljene šole in jih priporočam vsakomur, zlasti mlajšim tovarišem (icam). Učitelj naj pozna življenje. Danes se ni treba bati, da bo na hribu ostal. Kdor je delaven in sposoben, bo gotovo upoštevan pri kompetenci. Izredno delavne, sposobne moči je treba spraviti na večrazrednice, da s svojim zgledom in delom kažejo pot drugim. Ako bi se kdo odlikoval z delom šele tik pred kompetenco, seveda ne bo zaleglo dosti.

— Na prošnjo Pokrajinskega odbora Jugoslovenske Maticice so v letih 1922., 1923. in 1924. privedla vsa šolska vodstva v Sloveniji zbirko prhov na korist Jugoslovenske Maticice. Prejem izkupička prhov je Matica potrdila z izdajo »Priznanic«. Tudi letos bo Matica naprosila vsa šolska vodstva, da z enako vnemo prirede to zbirko, smatra pa potrebno postaviti p. n. učiteljstvu javno vprašanje v pogledu nadaljnje izdavanja »Priznanic«, ker je od nekaterih šolskih vodstev prejela dopise, v katerih se ji za bodoče odsvetuje izdajanje »Priznanic«, češ, da se to ne izplača in da povsem zadostuje tozadevno pismeno potrdilo. Sicer je Matica izdajala »Priznanice« kot nekaka javna potrdila za prežete zneske, ki naj bi obenem štela učiteljstvo pred eventualnimi očitki s strani staršev in nenaklonjenih oseb, želi pa z ozirom na došle ji dopise čuti mnenja tudi drugih šolskih vodstev. Zato prosim, da posamezna šolska vodstva odgovore na to vprašanje, in ako le mogoče v najkrajšem času, za kar se jim Jugoslovenska Matica že v naprej zahvaljuje.

— Naš stanovski list. (Dopis.) Kakor tudi drugi listi lahko beleži lepe uspehe naše UJU, ki si jih je pridobilo, bolje rečeno izvojevalo pri urejevanju učiteljskih, pravno materialnih in šolskih zadev. Vidimo tudi, da ta organizacija še naprej dela za pravično rešitev aktualnih nujnosti omenjene narave, zlasti za ločitev šolske uprave od politične. Priznam, da je zlasti zadnje vprašanje zelo nujno in važno. Vendar mislim, da ni manj nujno vprašanje vstetije vojnih let tovarišev, ki so morali k vojakom takoj po maturi, a jim je nova uradniška razvrstitev črtala ves čas, prebit v vojni, četudi jim je svoj čas bivši višji šolski svet v Ljubljani to vojno dobo že vstet v službeno dobo za napredovanje. Teh nešteti vojnih let štejejo nekateri tovariši do 6 (od l. 1914. do 1920.) To vprašanje je tembolj občutno in nujno danes, ko se pri kompetencah na razpisana mesta uveljavlja predvsem princip službene starosti, da ne govorim o znatni materialni razliki, ki presega 200 Din mesečno, med sedanjo plačo in ono, ki bi jo prizadeti prejeli, ako se jim vojna leta vstetejo. Vojna vis major je zaleda dosti državljanov različnih slojev; skoro vsak je že na ta ali oni način odškodovan. Odškodovani so celo taki, ki niso mogoče radi gledali postanka naše države, Bog jim blagoslovi, nisem nevoščljiv. Toda humanitarnost zahteva, naj se odškoduje tudi nas, ki nismo krivi, da nismo nastopili službe takoj po maturi

in ki smo se, dosti nas — v času, ko so naši sodobniki izbirali mesta doma, udeleževali kot legionarji in na drug način bojev proti bivši monarhiji, izstavljajoč svojo eksistenco in eksistenco staršev. UJU naj se zavzame, da se čimprej z naknadno uredbo razširi uredba o vstetju vojnih let, veljavna za Srbijo, tudi na naše kraje.

— Dopis. Postava mora biti brezpogojno za vse enaka. V postavo moramo imeti zaupanje, sestavljena mora biti tako jasno, da je samo eno pravično tolmačenje mogoče. To so naše zahteve, to je pogoj zaupanja in sigurnosti, t. j. temelj državi. Vsled tega mora veljati postava v korist ali breme. Točno izvrševanje postave ni birokratizem, temveč vestnost in nujna potreba. Kdor pride v nesrečo, naj dobiva pomoč. Prvo pomoč naj da stan, organizacija, večjo pomoč država. Poseben fond za podporo v izrednih slučajih je nujno potreben. Nikdar pa ne smemo zahtevati, niti dopustiti, da se postava krši na katerikoli način. S.

— Prijateljem Krasa! »Društvo za raziskavanje jam«, ki je bilo ustanovljeno leta 1910., ki pa je med svetovno vojno prenehalo delovati, je zopet oživeo. Namen društva je, da vsestransko raziskuje podzemne jame z metodami, ki odgovarjajo sodobni višini prirodoslovnih ved. — Naloga, ki si jo stavi društvo, je zelo obširna; kajti skoraj vse prirodoslovne vede so zainteresirane na proučevanju jam. Mnogo problemov še čaka svoje rešitve, med njimi tudi taki, ki so velike praktične, narodno-gospodarske važnosti, kakor na pr. vprašanje kraške vode. Našo domovino, ki je znana širom sveta kot klasična zemlja kraških pojavov, so proučevali večinoma tujezemski znanstveniki, dočim se je le malo domačinov zavedalo njene lepote in vrednosti. Ni treba še posebej povdarjati, da zahteva ugled naše znanosti, da postanemo tudi na polju speleologije (nauka o podzemskih jamah) samostojni. Da si društvo zagotovi znanstveno podlago in da more delovati po smotretnem načrtu, stopilo je v ozke stike s prirodoslovnimi instituti univerze in z muzejem v Ljubljani. Društvo pa bo moglo zasledovati svoje idealne cilje samo tedaj z uspehom, če se bo moglo opirati na sodelovanje in podporo vseh prijateljev narode in posebno Krasa. Zato se obrača do širše javnosti ter vabi vsakogar, ki mu je do povzdige narodne kulture in ljubezni do narode, da pristopi in s svojo podporo pripomore do čim plodnejšega delovanja. — Odbor.

— Nov glasbeni list. Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani praznuje letos dvajsetletnico svojega obstoja. Proslaviti in praznovati jo namerava s prirejanjem koncertov v Ljubljani in širom Slovenije, obenem pa se je odločilo odpomoči pomankanje izdati novih zborov, izdajati mesečno revijo za zborovsko glasbo »Zbori«, ki bo prinašala na leto 12 zvezkov novih, še ne objavljenih ženskih, moških in mešanih zborov. Izdaja bo v začetku skromna, imela obliko kvarta, in bo lično, razločno litografirana na lepem, trpežnem papirju. Urejal jo bo naš pevovodja Zorko Prelovec. Letna naročnina za »Zbore«, katero bo treba plačati v naprej, bo znašala le 20 Din. Zanj bo dobil naročnik najmanj 12 novih zborovskih skladb, katerih pomnoževanje in litografiranje glasov bo najstrožje prepovedano; prvič zato, ker je zadnji čas, da se naši zbori nauče peti iz partitur, drugič pa zato, ker bo cena posameznemu izvodu tako nizka, da si bo vsak zbor notni material lahko nabavil za vse pevce. Tudi bo izvajanje v »Zborih« objavljenih skladb dovoljeno le društvom, ki so odkupila posamezne partiture. Našo namero bomo pa lahko izvršili le tedaj, če se oglasi dovolj stalnih naročnikov. Januarska in februarska številka prinašata J. Ravnika moški zbor »Solnce v zenitu« in E. Adamiča mešani zbor »Zrelo žito«, katera takoj po vpošiljavi naročnine naročniki dobe. »Zbore« naročajte po dopisnici na naslov: pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani, Narodni dom. Učiteljstvu in šolskim vodstvom list toplo priporočamo v naročilo.

— Kmetijstvo, učni predmet v ljudskih šolah. Kmetijsko ministrstvo je predložilo ministrstvu prosvete spomenico, naj bi se kmetijstvo uvedlo kot učni predmet v osnovnih šolah. Šolskim vrtom naj bi se posvečala večja pozornost in naj bi se tudi primerno zvišal kredit za vzdrževanje šolskih vrtov.